

Plan van aanpak

Transitieviesies Energie en Warmte – Gemeente Epe

Projectnummer: ETR100548 | Versie 2 | 07-01-2021

VOORWOORD

Voor u ligt het Plan van Aanpak om te komen tot de Transitievisies Energie en Warmte voor de gemeente Epe. Dit plan heeft betrekking op twee van de acht fasen van het Expertise Centrum Warmte en de gehanteerde aanpak van de opdracht. In dit Plan van Aanpak wordt een aantal keuzes vastgelegd die samen met de gemeente Epe gemaakt zijn en die het kader/de structuur vormen voor de vervolgfases.

De in Fase 2 – Plan van Aanpak gemaakte keuzes zijn:

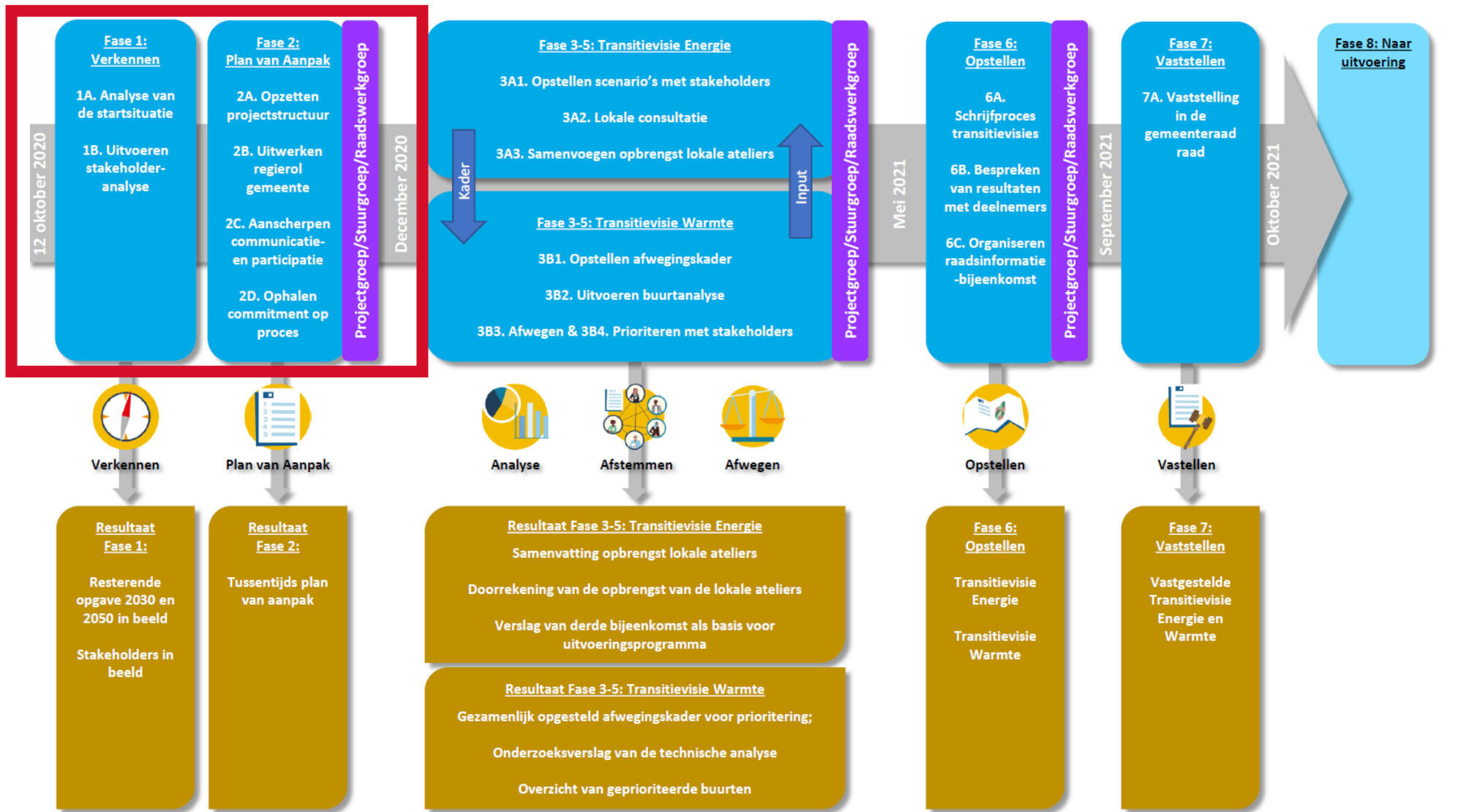
- de keuze voor de projectstructuur;*
- het expliciteren van de regisserende rol van de gemeente in de totstandkoming van de visie en realisatie van de transities;*
- en het bepalen en vormgeven van communicatie- en participatiemijlpalen bij de totstandkoming van de visies.*

Mede als onderdeel van het laatste punt is een planning opgesteld voor Fase 3 t/m 5 waarin de inhoud van de transitievisies vorm krijgt en de participatie plaatsvindt.

In dit plan worden daarnaast allereerst kort de resultaten van de Fase 1 – Verkennen beschreven. De analyse van de startsituatie en de stakeholderanalyse zijn als input gebruikt voor de bovenstaande drie keuzes.

APPM en Buro Loo

Inhoudsopgave

1. RESULTATEN VERKENNINGSFASE	5
1.1 DOELSTELLINGEN	5
1.2 STARTSITUATIE	5
1.3 STAKEHOLDERANALYSE	7
2. PLAN VAN AANPAK	9
2.1 PROJECTSTRUCTUUR	9
2.2 DE REGIEROL VAN DE GEMEENTE	11
2.3 COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE MIJPALEN	13
3. PLANNING	18

1. Resultaten verkenningsfase

In Fase 1 – Verkenning is de opgave verkend. Gedragen Transitievisies Energie en Warmte vragen om duidelijkheid over de opgave en een transparant proces met betrokkenheid van het college, de gemeenteraad c.q. raads werkgroep energietransitie, belangenorganisaties en inwoners van de gemeente. Daartoe zijn de startsituatie en de stakeholders in beeld gebracht.

1.1 Doelstellingen

Doel van het klimaatakkoord en de doelstelling van de gemeente is om in 2050 CO₂ neutraal te zijn. Tegelijk heeft de gemeente de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Voor het uitwerken van de energievisie nemen we de CO₂ neutrale ambitie als uitgangspunt. De noodzakelijke ingrepen voor energieneutraliteit zijn namelijk fors en vragen om een rigoureuze aanpak. De RES-regio heeft deze ambitie al geherdefinieerd en we laten het aan hen de gemeente hierover te informeren. Het is daarom verstandiger om in de energievisie op CO₂ neutraliteit te focussen. Om de omvang van deze opgave cijfermatig te duiden en de voortgang te monitoren wordt de eenheid terajoule (TJ) gebruikt. Dit komt overeen met de eenheid zoals (tweejaarlijks) opgegeven door de Klimaatmonitor.

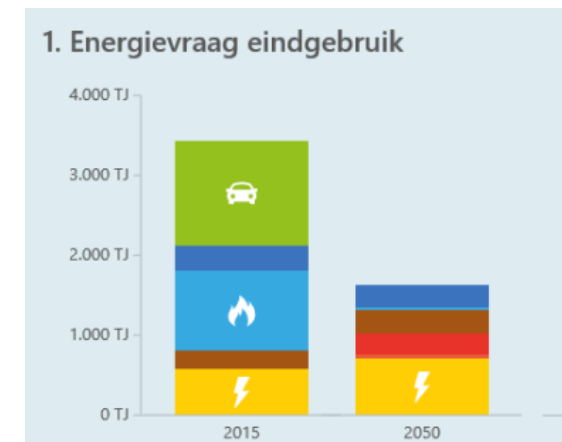
1.2 Startsituatie

Verwacht wordt dat, bij de doelstelling CO₂ neutraal in 2050, de energievraag 1622 TJ per jaar zal zijn. N.B. Door omzettingsverliezen is er 2257 TJ productie nodig om in een energievraag van 1622 TJ te kunnen voorzien. De startsituatie kent een zestal aspecten. Hieronder wordt per aspect kort de situatie beschreven. De startsituatie maakt hierbij gebruik van Energiemix van OverMorgen/Quintel. De gehele startsituatie is opgenomen in een aparte notitie

(zie bijlage 1). Aan de hand van de startsituatie zullen we een visie opstellen met daarin de concrete middelen die nodig zijn om de doelstelling te behalen.

1.2.1 Huidig energiegebruik

Voor het jaar 2019 geeft de klimaatmonitor aan dat het gebruik binnen de grenzen van de gemeente Epe 3280 TJ is. De twee grootste verbruikers zijn de *Gebouwde omgeving* (woningbouw en utiliteitsbouw) en *Verkeer en vervoer*, met elk ca. 40% (zie figuur 1). Dit wordt bepaald door het gebruik van aardgas voor de gebouwde omgeving en brandstof voor vervoersbewegingen.

1.2.2 Besparing

Besparen is een wezenlijk onderdeel van de transitie. Wat niet verbruikt wordt hoeft immers ook niet duurzaam opgewekt te worden. Om de verwachte energievraag van 1622 TJ te halen is een besparing van 50,9% ten opzichte van het verbruik in 2019 nodig (Quintel). Er zijn vanuit de gemeente al verschillende initiatieven om energie te besparen en dit te stimuleren. De belangrijkste besparingsmogelijkheid ligt nu in het isoleren van de gebouwde omgeving en het toepassen van energiezuinigere ketels

1.2.3 Transitie van fossiel naar hernieuwbaar

Naast de verwachte benodigde hoeveelheid energie in 2050 is ook de verwachte toe of afname van de verschillende energiebronnen inzichtelijk gemaakt. Gebruik van de fossiele brandstoffen benzine/diesel/LPG zal geheel ophouden, ook het gebruik van aardgas zal geheel verdwijnen. Dit gasverbruik zal deels vervangen worden door gebruik van hernieuwbaar gas. Het verbruik van biomassa, -brandstof en elektriciteit zal toenemen. En de hernieuwbare bronnen via collectieve warmte en individuele zonthermie zullen stijgen van 0% naar bijna 20% van de energiemix. De energiemix van de verwachte toekomstige behoefte is 54% hernieuwbare elektriciteit, 15 % warmte en 31% gas en biomassa.

1.2.4 Hernieuwbare elektriciteit

De hernieuwbare elektriciteit komt voort uit twee te onderscheiden middelen: Windenergie en zonne-energie (dak- en grondgebonden opstellingen). Waterkracht wordt momenteel niet als kansrijk ingeschat voor Epe.

Via een zonneladder wordt de gewenste opwekvolgorde van zonne-energie op verschillende locaties en opstellingen inzichtelijk. Om voldoende zonne-energie op te wekken is het nodig om in 2050 alle geschikte daken vol zonnepanelen hebben liggen (+/- 311.000 panelen voor 340 TJ) en ongeveer 130 hectare voor zonnevelden ingericht te hebben (468 TJ). Plaatsing van zonnepanelen wordt door de gemeente nu ook al uitgevoerd en gestimuleerd. Het toetsingskader voor grootschalige energie opwek wordt komend jaar opgesteld.

Met het plaatsen van windturbines kan er op grote schaal energie worden opgewekt. Opwekking van elektriciteit door windmolens vormt een belangrijk deel van de opgave. Het lijkt onmogelijk de doelstelling te halen zonder toepassing van energieopwekking door windmolens. Voor 415 TJ aan windenergie zijn waarschijnlijk acht 6 MW windmolens nodig. De mogelijkheden voor inpassing worden op regionaal niveau onderzocht.

1.2.5 Hernieuwbare warmte

In het Klimaatakkoord is afgesproken om voor 2030 20% van de woningen in Nederland van het aardgas af te halen. Uitgaande van de woningequivalenten (27Gj/j) zou dat voor de gemeente Epe gaan om 3528 weq. Dit is een forse

opgave. Deze opgave wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van drie fictieve denkcercities (zie bijlage).

Om tijdens het proces te helpen bij de keuze voor een bepaalde duurzame warmtebron is gebruikgemaakt van de buurtentrichter (zie eveneens bijlage). Alle 29 buurten in de gemeente Epe zijn op basis van gegevens over de buurten beoordeeld en gecategoriseerd (zie bijlage). De lokale analyse gaat verder inzichtelijk maken wat de verschillende buurtkenmerken zijn en hoe die aansluiten bij bepaalde voor de hand liggende strategieën om een buurt van het gas af te halen. Uit een eerste analyse blijkt dat de potentie van sommige hernieuwbare warmtebronnen beperkt (restwarmte, aquathermie) of zeer onzeker (biomassa en geothermie) zijn. Daarom lijkt de gemeente Epe er niet aan te ontkomen om fors in te zetten op een individuele aanpak met warmtepompen die gebruik maken van omgevingswarmte (lucht en bodem).

Om uiteindelijk te kunnen kiezen welke wijk als eerste van het aardgas afgaat, wordt een afwegingskader gemaakt. De stuurgroep dient te kiezen:

- welke rol dit afwegingskader inneemt
- welke afwegingscriteria worden meegewogen en
- eventueel welke weging er aan bepaalde criteria hangen.

1.2.6 Hernieuwbare brandstof

Hernieuwbare brandstof komt voort uit twee te onderscheiden middelen: biomassaverbranding en hernieuwbaar gas. De laatste is te onderscheiden in gebruik van biogas en van waterstofgas.

De gegevens op gebied van biomassa vragen nog nader onderzoek. Vooral nog wordt uitgegaan van een toename van de behoefte van 174 TJ in 2050 (klimaatmonitor). De wenselijkheid van houtige biomassa staat echter (landelijk) ter discussie. Er wordt momenteel geen onderzoek gedaan naar een biomassacentrale in de gemeente Epe of het specifiek nut van snoeiafval. Vanuit de RES lopen nog wel enkele onderzoeken. Ook wordt biomassa als transitiebrandstof gezien.

Op het gebied van hernieuwbaar gas is het niet aannemelijk dat waterstofgas binnen 10 jaar toegepast zal worden in Epe. Hiervoor is meer innovatie en onderzoek nodig. Verwacht wordt dat in 2050 284 TJ aan energie uit waterstofgas nodig is.

Biogas heeft op de korte termijn voor de gemeente Epe wel potentie via mestvergisting. Boeren die aangegeven hebben te willen bijdragen aan de transitie (voor zon en wind) worden hiervoor benaderd. Verwacht wordt dat in 2050 105 TJ aan energie uit biogas nodig is.

1.3 Stakeholderanalyse

Onderdeel van de verkenningsfase is de stakeholderanalyse. Hierin zijn de relevante partijen en hun rol in het proces in kaart gebracht. De stakeholderanalyse wordt ingezet om het overzicht van de reeds aangehaakte of nog aan te haken partijen te behouden en waar nodig acties te ondernemen om de partijen op het gewenste participatieniveau te krijgen. De stakeholderanalyse is zodoende een levend document welke tijdens de totstandkoming van de transitievisies actief zal worden ingezet.

Bij de stakeholderanalyse maken we onderscheid tussen het energie- en warmtedeel. Beide deelonderwerpen vereisen een aparte aanpak en daarbij zijn verschillende stakeholders betrokken. In het resterende deel van het plan van aanpak spreken we niet over individuele stakeholders, maar over clusters. Een uitputtende lijst van stakeholders en clustering is opgenomen in de bijlage.

1.3.1 Stakeholders Transitievisie Energie

Met de Transitievisie Energie stellen we een meerjarig uitvoeringsprogramma op over de hele breedte van de energietransitie. Daarom zijn er bij het opstellen van de Transitievisie Energie zo'n zeventig stakeholders betrokken. Bij de geïnventariseerde stakeholders voor de Transitievisie Energie zitten de voor de hand liggende partners zoals overheden, netbeheerder Liander en Woonstichting Triada. Maar ook organisaties die (in-) direct geraakt worden door de gevolgen van de energietransitie en/of een rol krijgen in de uitvoering van projecten die onderdeel zijn van het uitvoeringsprogramma worden betrokken. Het betrekken van deze partijen zorgt voor breed draagvlak van de Transitievisie Energie onder de lokale gemeenschap in Epe. Het is immers voor het slagen van de energietransitie van essentieel belang om deze in gezamenlijkheid aan te pakken. In deze stakeholdersgroep zijn de volgende partijen betrokken (voor een uitputtende lijst van stakeholders en clustering, zie de bijlage):

- De raads werkgroep energietransitie;
- De gemeenteraad;
- College van B&W;
- De gemeente Epe (gemeentelijke organisatie);
- Buurgemeenten;
- De provincie Gelderland;
- Het Waterschap Vallei en Veluwe;
- Omgevingsdienst Veluwe IJssel
- De Cleantech Regio;
- Netbeheerder Liander;
- Woonstichting Triada;
- Vitens;
- Energiecoöperatie Epe;
- Industrie- en bedrijvenkringen;
- Energiecoaches en gebiedsregisseurs;
- Ondernemersverenigingen;
- Het Energieloket;
- Bewonersverenigingen en belangenverenigingen;
- LTO;
- Lokale mobiliteitsverenigingen;
- Natuur- en milieuorganisaties;
- Vakantieparken;
- Scholengemeenschappen.

1.3.2 Stakeholders Transitievisie Warmte

De Transitievisie Warmte heeft een beperktere ruimtelijke en maatschappelijke impact en kent daarom een kleinschaligere groep van (institutionele) stakeholders die betrokken worden bij het opstellen ervan. Dit zijn circa 45 betrokkenen die (in-) direct betrokken zijn bij de opwekking, transport of afname van duurzame warmte. Dit zijn (voor een uitputtende lijst van stakeholders en clustering, zie de bijlage):

- De raads werkgroep energietransitie;
- De gemeenteraad;
- College van B&W;
- De gemeente Epe (gemeentelijke organisatie);
- Buurgemeenten;
- De provincie Gelderland;
- Het Waterschap Vallei en Veluwe;
- Omgevingsdienst Veluwe IJssel
- De Cleantech Regio;
- Netbeheerder Liander;
- Woonstichting Triada;
- Vitens;
- Energiecoöperatie Epe;
- Industrie- en bedrijvenkringen;
- Gebiedsregisseurs;
- Ondernemersverenigingen;
- Het Energieloket;
- Bewonersverenigingen en belangenverenigingen;
- Vakantieparken;
- Scholengemeenschappen;
- Zwembad De Koekoek.

Voor beide stakeholdersgroepen is de link met de overige OKER-opgaven (Omvingsvisie, Klimaataadaptatie, Energietransitie, waaronder duurzame mobiliteit en de Regionale Energiestrategie) van de gemeente geborgd middels de projectgroep XL (zie 2.1.4). Over het betrekken van inwoners bij het opstellen van de transitievisies, zie 2.3.

2. Plan van aanpak

Het opstellen van de twee Transitievisies doen we samen met inwoners, bedrijven en belangorganisaties in de gemeente Epe. In deze tweede fase richten we een projectstructuur in die ons in staat stelt tot gedragen resultaten te komen.

2.1 Projectstructuur

De organisatiestructuur voor het project kent meerdere gremia met elk hun eigen samenstelling van personen en rol. De gremia zijn als volgt:

- Het college van burgemeester en wethouders;
- De gemeenteraad;
- De raads werkgroep;
- De stuurgroep;
- De projectgroep;
- De projectgroep XL;

2.1.1 De raads werkgroep

Deze apolitieke werkgroep bestaat uit ongeveer 15 ambassadeurs vanuit de gemeenteraad van Epe. De werkgroep komt op een aantal specifieke momenten bijeen. Te weten na/aan het einde van de fasen 2, 5 en 6. De bijeenkomsten hebben tot doel de raads werkgroep en daarmee de gemeenteraad van Epe te informeren en te consulteren. De raads werkgroep leden fungeren daarnaast ook als ambassadeurs richting de inwoners van de gemeente. Zowel over de inhoud van de visies en over het proces, de participatie en de voortgang. De raads leden krijgen tijdens deze bijeenkomst de ruimte om vragen te stellen aan de projectgroep. Vervolgens zijn de raads leden in de gelegenheid om de projectgroep van advies en aandachtspunten voor de vervolgfase te voorzien. De raads werkgroep wordt voorbereid en begeleid door de projectgroep, waarbij APPM de benodigde producten opstelt. Van de raads werkbijeenkomsten wordt

een kort verslag opgesteld. Inplannen/uitnodigen van de raads werkgroep loopt via het reguliere proces van de gemeente. Idealiter vindt het overleg altijd plaats voor de stuurgroep, zodat de mogelijkheid bestaat om advies mee te geven over de vervolgfase.

Het beoogde weeknummer voor de eerste bijeenkomst is opgenomen in de planning in hoofdstuk 3.

2.1.2 De stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit:

- Gemeente Epe: de wethouder Visser, portefeuillehouder energietransitie
- Gemeente Epe: Marcel Tiemens, de manager van de afdeling Ruimte
- Woonstichting Triada: Johan Wastenecker
- Netbeheerder Liander: René Lemein

De stuurgroep komt net als de raads werkgroep aan het eind van fase 2,5 en 6 bijeen. Aanvullend wordt stuurgroep tijdens fase 3-5 bijeen gevraagd om voor de Transitievisie Warmte de prioritering van de wijken vast te stellen alvorens deze wordt gedeeld tijdens de laatste participatiebijeenkomst (werkgroep) met de professionele stakeholders. De stuurgroep wordt gevraagd het voorliggend plan van Aanpak vast te stellen en daarmee toestemming aan de projectgroep te geven voor de start van fase 3-5. Het college van burgemeester en wethouders informeert vervolgens de gemeenteraad. De projectgroep informeert en betreft de raads werkgroep.

Aan het eind van fase 5 komt de stuurgroep bijeen om kennis te nemen van de resultaten van die fase.

- Voor de Transitievisie Energie zijn dat de doorrekening en de basis voor het uitvoeringsprogramma.

- Voor de Transitievisie Warmte zijn dat het afwegingskader, wijkanalyse en prioritering van wijken.

De stuurgroep wordt gevraagd te bevestigen dat dit de inhoudelijke basis is voor de op te stellen visies en eventueel van advies te voorzien. De stuurgroep wordt tevens om akkoord gevraagd voor het informeren van de raads werkgroep. Aan het eind van fase 6 wordt de stuurgroep gevraagd de opgestelde transitievisies goed te keuren voor besluitvorming in de gemeenteraad. De stuurgroep wordt voorbereid en begeleid door de projectgroep waarbij APPM de benodigde producten opstelt. De beoogde weeknummers voor de eerste drie bijeenkomsten is opgenomen in de planning in hoofdstuk 3.

2.1.3 De projectgroep

De projectgroep bestaat uit:

- Bart Mulder (gemeente Epe)
- Henk Posthuma (gemeente Epe)
- Johanna Hup (gemeente Epe)
- Andrea Zeggelaar-Mano (gemeente Epe)
- René Lemein (Liander)
- René Vierwinden (Woonstichting Triada)
- Ghada Sukkar (Waterschap Vallei en Veluwe)
- Uko Post (Omgevingsdienst Veluwe IJssel)

De projectgroep bespreekt de producten van APPM & Buro Loo voordat deze worden ingezet tijdens bijeenkomsten van de stuurgroep, de raads werkgroep, de projectgroep XL of participatiebijeenkomsten. Ook communicatie-uitingen zoals voorzien in hoofdstuk 2 voor o.a. de participatie worden tijdig in de projectgroep voorbereid. Daarnaast is er een wekelijks voortgangsoverleg tussen de leden van projectgroep van de gemeente Epe en APPM/ Buro Loo.

2.1.4 De projectgroep XL

De projectgroep XL bestaat naast de vier gemeentelijke leden van de projectgroep uit 12 andere medewerkers van de gemeente. Doel van deze projectgroep XL is het aanhaken van de diverse afdelingen, zodat zij op de hoogte zijn van inhoud en proces en ook om bij te dragen aan het borgen van de raakvlakken met andere projecten/processen van de gemeente. Op verzoek van de projectgroep kan APPM/Buro Loo deelnemen aan de projectgroep XL en/of producten aanleveren en toelichten. De deelnemers aan de projectgroep XL zijn:

- Sociaal Domein (Sjoerd Dijk)
- Mobiliteit (Arnoud van de Vrugt)
- Sociaal Domein en maatschappelijk vastgoed (Ivo Nienhuis)
- Vastgoed (Jasper van Zwam)
- Regisseur Geo (Mark Hardeman)
- Infrastructuur (Arnold Willemsen)
- Civiele werken (Martin Smit)
- Accountmanager bedrijven (Marjolein van Alken)
- Programmamanager Omgevingswet (Maarten Heere)
- Adviseur Ruimte/Projectleider Omgevingsvisie (Arjan Kisjes)
- Teamleider Ruimte (Herman Eldering)
- Teammanager Ruimte (Marcel Tiemens)
- Energiecoöperatie Epe

De beoogde weeknummers voor de bijeenkomsten zijn opgenomen in de planning in hoofdstuk 3.

2.2 De regierol van de gemeente

In dit hoofdstuk gaan we in op de verschillende wijzen waarop de gemeentelijke organisatie haar 'regierol' kan invullen.

Volgens het Klimaatakkoord hebben de gemeenten de regie in de wijkgerichte aanpak om te komen tot een aardgasvrije gebouwde omgeving. De regierol van gemeenten bij de energietransitie en de totstandkoming van de Transitievisie Warmte is nieuw. Gemeenten geven op verschillende manieren invulling aan deze rol. Als basis voor latere keuzes is het belangrijk dat de gemeente vroeg in het proces een strategische rol kiest.

De Argumentenfabriek heeft in opdracht van het Kennis- en Leerprogramma Aardgasvrije Wijken een [afwegingskader](#) opgesteld om gemeenten te helpen bij het kiezen van deze strategische rol. Het afwegingskader van De Argumentenfabriek heeft als uitgangspunt het opstellen van een Transitievisie Warmte, maar kan evengoed voor een Transitievisie Energie worden ingezet.

De keuze voor een regierol is onder andere afhankelijk van de inhoudelijke afwegingen, de wijze waarop de gemeente wil omgaan met de omgeving en de beschikbare capaciteit en financiële middelen. Er zijn vier typische rollen uitgewerkt:

- de afwachter regisseur;
- de procesregisseur;
- de sturende regisseur;
- en de integrale regisseur.

Een gemeente kan uiteraard andere rollen of een combinatie van rollen kiezen en kan tijdens het proces ook wisselen van rol. Bij de vier varianten gaat het uitdrukkelijk om rolopvattingen en niet om ambitieniveaus. Deze varianten zijn vooral bedoeld ter inspiratie en om binnen en buiten de gemeentelijke organisatie het gesprek aan te gaan over de invulling van de regierol.

2.2.1 Rolopvattingen

De afwachter regisseur

De afwachter regisseur gaat niet sneller dan wettelijk verplicht is. Hij houdt ook nauw in de gaten in hoeverre er draagvlak is voor de warmtetransitie binnen zijn gemeente. Tempo heeft geen prioriteit en er worden ook weinig tot geen wijken aangewezen als aardgasvrij voor 2030. Bovendien vindt de afwachter regisseur het belangrijk om de ontwikkeling van bepaalde technieken nog af te wachten.

De procesregisseur

De procesregisseur heeft co-creatie hoog in het vaandel staan en dit komt dan ook tot uiting in de totstandkoming van de transitievisies. Met het proces om tot een transitievisie te komen legt de procesregisseur de basis om tempo te kunnen maken na 2030. Daarbij wordt veel overleg georganiseerd tussen inwoners, stakeholders in de gemeente. Verder wordt er aansluiting gezocht bij bestaande initiatieven en vindt er een zorgvuldige belangenafweging plaats waarbij gezocht wordt naar zoveel mogelijk draagvlak.

De sturende regisseur

De sturende regisseur gaat grondig te werk. Tempo en duidelijk resultaat is van groot belang. Om de voortgang en het tempo te bewaken worden de transitievisies opgesteld met een beperkte groep stakeholders die ook meebeslissen. De stuurder richt zich niet alleen op 2030 maar biedt aan iedereen duidelijkheid hoe de energietransitie er tot 2050 uit gaat zien.

De integrale regisseur

De integrale regisseur ziet de energietransitie niet als een opzichzelfstaande opgave, maar verbindt deze met andere ruimtelijke en sociaaleconomische opgaven. Door opgaven slim te combineren, probeert de integralist de kosten en de hinder voor de inwoners te beperken. Binnen de gemeentelijke organisatie zorgt de integralist ervoor dat de verschillende afdelingen samen integraal beleid opstellen.

2.2.2 Rolbepaling

Omstreeks half november heeft er een werksessie plaatsgevonden met projectgroepleden waar nader is ingegaan op de rol van de gemeente Epe in de energietransitie. Aan de hand van stellingen en vragen – die betrekking hebben op zaken als beoogde inzet vanuit de gemeente, gewenste snelheid van de energietransitie, participatie & communicatie en samenhang met andere opgaven – is er toegewerkt naar een rol die de gemeente Epe het beste past conform de typische rollen van de Argumentenfabriek. Uit deze werksessie kwam niet overduidelijk één rol naar voren, maar bleek dat er een combinatie van rollen het beste bij de gemeente past.

De twee rollen die het sterkst naar voren kwamen bij de gemeente Epe zijn die van de integrale regisseur en de procesregisseur. Dit geeft een beeld van een gemeente die samen met een brede groep van stakeholders aan de slag wil om integraal te werken aan ruimtelijke- en sociaaleconomisch thema's. Een rol die iets minder sterk naar voren kwam dan de voorgaande twee, is de rol van de sturende regisseur. De aantrekkingskracht van deze rol zat vooral in het feit dat

gemeente voortvarend en grondig met de energietransitie aan de slag wil en deze rol daarbij past. De rol van afwachtende regisseur past de gemeente Epe dan ook slecht.

Bovenstaande combinatie van rollen geeft antwoord op de vraag waar de gemeente Epe de belangrijkste aspecten van haar regisserende rol ziet bij het opstellen van de Transitievisies Energie en Warmte:

- Te zorgen voor een brede betrokkenheid en co-creatie door een brede groep stakeholders en bewoners te betrekken bij de Transitievisies Energie en institutionele stakeholders bij de Transitievisie Warmte;
- Aan de hand van input van stakeholders en bewoners gedragen keuzes te maken;
- Oog hebben voor koppelkansen en andere ruimtelijke- en sociaaleconomische thema's en deze samen met de energietransitie aan te pakken;
- Bewaken van voortgang en kwaliteit om tijdig resultaat te boeken.

Deze rolinvulling heeft aan de basis gestaan voor het opstellen van dit plan van aanpak en is als input gebruikt voor de voorgestelde projectstructuur (in 2.1) en participatie en communicatieaanpak (in 2.3).

2.3 Communicatie- en participatiemijlpalen

2.3.1 Introductie

In de offerte van APPM en Buro Loo (zie ook de figuur op pagina 3) staat in detail uitgewerkt hoe de Transitievisies Energie en Warmte tot stand komen. Voor de communicatie en participatie vormen de drie eerste kwartalen van 2021 logische 'blokken' als het gaat om het betrekken van stakeholders, bewoners, bedrijven en de gemeenteraad bij het project. De drie blokken zijn:

1. Onderzoek. Inventariseren huidige situatie en ambitie, opstellen scenario's en afwegingskader (Q1-2021)
2. Participatie. Voorleggen scenario's en onderliggende maatregelen aan bewoners en bedrijven van de gemeente Epe (Q2-2021)
3. Opbrengst. Samenvoegen opbrengsten van participatie, terugkoppelen aan deelnemers van de sessies en opstellen documenten (Q3-2021)

In deze paragraaf werken we per blok uit **wie** betrokken zijn bij deze stap, **waarom** we voor deze groep kiezen en **hoe** we hen betrekken.

Terminologie en aanpak

Onder participatie verstaan we het borgen van de betrokkenheid van alle stakeholders, inclusief bewoners en bedrijven, van de gemeente Epe. Hiervoor sluiten we aan bij de participatieladder van de gemeente Epe. Specifiek voor dit project worden o.a. de geleerde lessen uit het traject 'inwonerparticipatie met de burgemeester' (2019) en het visiedocument 'Communicatie in het hart van de samenleving' toegepast. Voorbeelden zijn dat wij tijdig terugkoppeling geven, gebruik maken van deskundigheid in de samenleving en 'dat wij de spelregels uitleggen bij inwonerparticipatie'.

Onder communicatie verstaan we alle activiteiten die gericht zijn op het leggen van contact tussen de gemeente en samenleving, veelal als doel om participatie tot stand te brengen.

Ook hecht de gemeente Epe aan een integrale benadering van de OKER opgaven (Omggevingsvisie, Klimaatadaptatie, Energietransitie, waaronder duurzame mobiliteit en de Regionale Energiestrategie).

2.3.2 Communicatieplan

Naast de hieronder beschreven participatiemijlpalen en acties per doelgroep, gaan we ook breder communiceren over dit onderwerp. Dit doen we op basis van Factor C. In het communicatiestrategie besteden we aandacht aan wanneer we welke doelgroepen meenemen in het proces en wat in die fases de (kern)boodschap(en) zijn. We kijken naar een communicatieaanpak die herkenbaar is, het doel dient en aansluit op de kanalen van de gemeente:

De belangrijkste kanalen en middelen zijn:

- Website www.epe.nl
- Gemeentewijzer in Veluws nieuws
- Social media (facebook, twitter, instagram, LinkedIn)
- Epe spreekt
- Buurtmaken
- (online) Bijeenkomsten
- Gebiedsregisseurs
- Persberichten

2.3.3 Aanpak per kwartaal: doelgroep centraal

2.3.3.1 Kwartaal 1: Onderzoek

Participatie

Het eerste kwartaal staat in het teken van inhoudelijk onderzoek en het opstellen van scenario's en het afwegingskader. Het grootste deel van het onderzoek wordt uitgevoerd door APPM en Buro Loo: het doel is om een goed beeld te krijgen van de resterende opgave ten opzichte van de CO₂-neutrale ambitie van de gemeente. Huidig beleid en huidige maatregelen worden hierin meegenomen. Tegelijkertijd worden verschillende buurten geanalyseerd om

buurtkenmerken inzichtelijk te maken, zoals het bouwjaar van woningen en de woningdichtheid. Aan de hand van deze buurtkenmerken en eventuele beschikbaarheid van lokale hernieuwbare warmtebronnen worden strategieën opgesteld om de buurt van het aardgas af te halen.

Nadat de eerste onderzoeken gereed zijn, start een werkgroep met professionele stakeholders. In deze werkgroep zitten deelnemers vanuit de projectgroep, de projectgroep XL, maar ook vanuit maatschappelijke organisaties en de netbeheerder/ terreinbeheerders. Tot slot worden ook de gebiedsregisseurs uitgenodigd. De uiteindelijke deelnemerslijst wordt begin januari met de projectgroep vastgesteld. Het doel van deze werkgroep is tweeledig:

- Opstellen van lokale scenario's voor de Transitievisie Energie (iteratief proces in 2 werkgroepbijeenkomsten);
- Opstellen van het afwegingskader voor de Transitievisie Warmte.

De beoogde weeknummers voor de werksessies zijn opgenomen in de planning in hoofdstuk 3.

Deze professionele stakeholders zijn zeer geschikt om aan deze activiteiten deel te nemen (onder leiding van APPM & Buro Loo) omdat zij de lokale context en de opgave goed kennen. Met andere woorden: we kiezen er in deze stap bewust voor om nog niet alle bewoners en bedrijven van de gemeente Epe deel te laten nemen aan het project: zij komen aan bod in het volgende kwartaal.

Activiteiten per doelgroep

Per fase zetten we gericht in om de betreffende stakeholders op het gewenste niveau van de Epese participatieladder te krijgen. In het eerste kwartaal zetten we in op de volgende stakeholdersclusters:

---

¹ De gemeente Epe beschikt over een shortlist met inwoners die bij eerdere enquëtering hebben aangegeven graag te willen meedenken en werken aan de energietransitie. Deze burgers willen we actief betrekken in de vorm van een kopgroep.

- **Semi-overheden & institutionele stakeholders**

Bij aanvang van dit kwartaal hoofdzakelijk zit deze cluster op trede 3: adviseren. Door het opzetten van de projectstructuur, waaronder de projectgroep XL en stuurgroep, krijgen we deze stakeholders naar trede 4: coproduceren.

- **Energiecoöperaties**

Bij aanvang van dit kwartaal hoofdzakelijk zit deze cluster op trede 3: raadplegen. Door het opzetten van de projectstructuur, waaronder de projectgroep XL en stuurgroep, krijgen we deze stakeholders naar trede 4: coproduceren.

2.3.3.2 Kwartaal 2: Participatie

Participatie

In het tweede kwartaal worden de bewoners en bedrijven van de gemeente Epe uitgenodigd om mee te denken over de Transitievisies Energie en Warmte. Dit doen we door ateliers te organiseren en een kopgroep van meewerkende burgers in te zetten.¹ Immers: om alle maatregelen uit het uitvoeringsprogramma en de transitie naar aardgasvrij te kunnen laten slagen is draagvlak voor de keuzes essentieel. Het zwaartepunt tijdens de ateliers ligt bij de Transitievisie Energie, maar ook bij het thema warmte kunnen institutionele stakeholders en inwoners participeren. Bij de bewoners- en bedrijven participatie op de Transitievisie Warmte zal de focus meer liggen op inzicht krijgen in wat zij belangrijk vinden bij de uitvoering hiervan. De nadruk zal minder liggen op de discussie of de warmtetransitie wel of niet moet plaatsvinden, of welke wijk als eerst van het gas af gaat. Deze participatie willen we faciliteren door

warmtetafels op te zetten. Bij de participatie gericht op de Transitievisie Energie is het doel om duidelijk te krijgen welke aspecten van de scenario's passen bij de gemeente Epe en op draagvlak kunnen rekenen van haar inwoners.

De opgestelde scenario's worden in 2 of 3 lokale ateliers gepresenteerd aan de bewoners en bedrijven van de gemeente. Op hoofdlijnen ziet de agenda voor de ateliers er zo uit:

1. Opening door gemeente en/of wethouder
2. Toelichting op ambitie en opgave TVE en TVW
3. Toelichting op scenario's
4. In gesprek per scenario
5. Input geven middels (digitale) stickers en ideeën TVE en TVW
6. Afsluiting

Bij agendapunten 2 en 5 komen zowel de energietransitie als de warmtetransitie aan bod. De beoogde weeknummers voor de bijeenkomsten zijn opgenomen in de planning in hoofdstuk 3.

Gelet op de huidige Covid-19 maatregelen gaan we uit van digitale ateliers op het platform Zoom. Hiervoor kunnen licenties van APPM worden gebruikt, APPM kan deze digitale bijeenkomsten ook technisch begeleiden. Dit kunnen middag en/of avondbijeenkomsten zijn.

Na de ateliers voor bewoners en bedrijven wordt een derde bijeenkomst van de werkgroep met professionele stakeholders georganiseerd. Met de professionele stakeholders wordt de opbrengst van de lokale ateliers geïnterpreteerd en verwerkt tot een eerste aanzet voor het uitvoeringsprogramma van de Transitievisie Energie. Tijdens de bijeenkomst worden de ook de resultaten van het onderzoek voor de Transitievisie Warmte besproken (prioritering etc.) besproken en kan dit worden meegenomen in de maatregelen van het uitvoeringsprogramma.

Activiteiten per doelgroep

Via de eerdergenoemde kanalen worden bewoners en bedrijven in de gemeente Epe benaderd. Omdat we werken met digitale ateliers is het raadzaam met een eenvoudig digitaal aanmeldformulier te werken waarin deelnemers hun emailadres achterlaten, zodat de link voor de bijeenkomst per mail naar hen kan worden verstuurd. In overleg met de gemeente zullen we moeten kijken hoe we het (digitale) aanmeldformulier via de verschillende kanalen bij de bewoners en bedrijven van de gemeente kunnen krijgen.

In fase twee staan de ateliers centraal. Dit betekent dat we inzetten op de volgende stakeholdersclusters:

- **Bewonersverenigingen**
Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 1: informeren. Door middel van de ateliers krijgen we deze cluster naar trede 2: raadplegen.
- **Bedrijven**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 1: informeren. Door middel van de ateliers krijgen we deze cluster naar trede 2: raadplegen.

- **Maatschappelijke organisaties**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 1: informeren. Door middel van de ateliers krijgen we deze cluster naar trede 2: raadplegen.

- **Landschaps- en natuurbelang**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 1: informeren. Door middel van de ateliers krijgen we deze cluster naar trede 2: raadplegen.

- **Mobiliteit**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 1: informeren. Door middel van de ateliers krijgen we deze cluster naar trede 2: raadplegen.

2.3.3.3 Kwartaal 3: Opstellen

Participatie

Alle deelnemers die hebben meegedaan aan de lokale ateliers ontvangen vlak na de zomervakantieperiode een nieuwe uitnodiging voor een online bijeenkomst. In deze bijeenkomst presenteren de gemeente, APPM en Buro Loo de opbrengst van de verschillende bijeenkomst en de vervolgstappen richting besluitvorming.

Het doel van de extra bewonersbijeenkomst is niet alleen om de betrokkenheid van de deelnemers bij het traject vast te houden, maar ook om duidelijk en concreet aan te geven wat er is gebeurd met de input. De stickers waarmee de deelnemers hun voorkeuren hebben aangegeven vormen hier een goed middel voor.

Tot slot worden ook de volgende stappen toegelicht, waarbij extra aandacht is voor projecten of initiatieven die op dat moment al gestart zijn of worden opgestart. Deelnemers raken op deze manier hopelijk ook geïnspireerd om zelf

aan de slag te gaan met energie en warmte, aan te sluiten bij de energiecoöperatie of met de sportvereniging aan de slag te gaan.

Activiteiten per doelgroep

In fase drie koppelen we de uitkomsten terug aan de stakeholdersclusters die hebben meegedaan aan de ateliers. Dit leidt tot de volgende acties per stakeholderscluster:

- **Bewonersverenigingen**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 2: raadplegen. In de laatste bijeenkomst, vlak na de zomerperiode, koppelen we terug wat er met hun input is gebeurd. Hiermee krijgen we deze stakeholderscluster naar trede 1: informeren.

- **Bedrijven**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 2: raadplegen. In de laatste bijeenkomst, vlak na de zomerperiode, koppelen we terug wat er met hun input is gebeurd. Hiermee krijgen we deze stakeholderscluster naar trede 1: informeren.

- **Maatschappelijke organisaties**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 2: raadplegen. In de laatste bijeenkomst, vlak na de zomerperiode, koppelen we terug wat er met hun input is gebeurd. Hiermee krijgen we deze stakeholderscluster naar trede 1: informeren.

- **Landschaps- en natuurbelang**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 2: raadplegen. In de laatste bijeenkomst, vlak na de zomerperiode, koppelen we terug wat er met hun input is gebeurd. Hiermee krijgen we deze stakeholderscluster naar trede 1: informeren.

- **Mobiliteit**

Bij aanvang van deze fase zit deze cluster op trede 2: raadplegen. In de laatste bijeenkomst, vlak na de zomerperiode, koppelen we terug wat er met hun input is gebeurd. Hiermee krijgen we deze stakeholderscluster naar trede 1: informeren.

2.3.4 Participatie, wat is onze ambitie?

Maatschappelijke ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld het energieverbruik van datacenters of aardgasvrije proeftuinen leiden tot veel aandacht voor communicatie en participatie in energieopgaven. Zeker bij de (voorbereiding op) besluitvorming zien we veel vragen over de mate van participatie, de gebruikte middelen, de doelgroepen en representativiteit.

In de voorgaande hoofdstukken en paragrafen is participatie op allerlei manieren verwerkt: in de manier op hoe de raads werkgroep en stuurgroep wordt betrokken, waarop professionele stakeholders onderdeel zijn van het proces en waarop we bewoners en bedrijven gericht om input gaan vragen voor de Transitievisie Energie en Warmte. Participatie is naar ons idee, zeker in tijden van corona, veel meer dan alleen gesprekken met bewoners. Daarom is dit ook expliciet onderdeel van dit plan van aanpak en de eerste overleggen met de stuurgroep en raads werkgroep: van hen vragen we akkoord op deze aanpak en daarmee ook op de manier waarop we participatie vormgeven in dit traject.

Concreet is voor ons het communicatie- en participatietraject geslaagd als we terug kunnen kijken op een intensief en breed project, waarin alle bewoners en bedrijven in de gemeente de mogelijkheid hebben gehad om 'mee te doen'. Dit vertalen we naar de volgende doelstellingen voor onszelf:

- We communiceren tijdig en correct over onze plannen, zodat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Dit betekent dat we minimaal 3 weken voordat we bijeenkomsten organiseren de uitnodiging versturen,

dat er verschillende kanalen worden ingezet en dat deelname (ook in een digitale omgeving) zo laagdrempelig mogelijk is;

- We streven naar zo hoog mogelijke deelname vanuit de professionele stakeholdergroep (ambitie van > 10 stakeholder) en vanuit de bewoners en bedrijven (ambitie > 100 bewoners (in totaal) op de lokale ateliers).
- We streven naar een veilige werkomgeving in iedere bijeenkomst, zodat iedere deelnemer zich comfortabel genoeg voelt om input te geven ongeacht het kennisniveau of de ervaring met deze opgave.

